

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 5516-08-14

ת"ע 5539-08-14

תאריך: 07.03.17

בפני כבוד השופטת שפרה גליק

הנתבע :

א.נ.

ע"י ב"כ עו"ד גיא אורן

נגד

הנתבע :

י.ק.

ע"י ב"כ עו"ד רן צור

פסק דין

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21

עניינו של פסק הדין אשר בפני הוא הכרעה בתובענה לקיום צוואה (ת"ע 5516-08-14) והתנגדות לה (ת"ע 5539-08-14).

הרקע ותמצית טענות הצדדים :

1. המנוחה ג.ק ז"ל, שנשאה ת"ז נפטרה ביום 09.01.2014, כשהיא נשואה בנשואים שניים (להלן: "המנוחה"). המנוחה הותירה אחריה צוואה בעדים מיום 02.10.2013, עליה חתמה בבית החולים בו הייתה מאושפזת. בצוואתה ציוותה רוב רכושה לילדיה.

2. בנה (להלן: "הנתבע") ביקש לקיים צוואתה, ואילו בעלה (להלן: "הנתבע") התנגד לבקשה לקיום הצוואה.

3. בהתנגדותו טען הנתבע, כי המנוחה הייתה בלתי כשירה לערוך הצוואה, שכן הייתה באותה עת, במצב רפואי קשה ביותר, מרותקת למיטתה, סובלת מכאבים עזים, ונוטלת כדורי הרגעה ומשככי כאבים עד כדי ערפול חושים.

4. הנתבע הוסיף וטען, כי הוראות הצוואה הן בלתי סבירות, ויש בהן כדי להצביע על חוסר כשירותה של המנוחה להבחין בטיבה של צוואה.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 5516-08-14

ת"ע 5539-08-14

תאריך: 07.03.17

בפני כבוד השופטת שפרה גליק

5. בהתנגדות, הוסיף וטען הנתבע, כי ציין העובדה בסעיף 7 ח' לצוואה, בעניין כספי הפיטורין הינו בלתי מובן בעליל, ובלתי סביר לחלוטין, שכן המנוחה מעולם לא חשבה להתפטר ממקום עבודתה, והייתה זכאית לקבל פנסיה מוקדמת, ולחילופין, לאחר פטירתה, היה הנתבע זכאי לקבל פנסיות שאירים.
6. הנתבע הוסיף בהקשר זה, כי ביטול קבלת כספי הפנסיה וקבלת פיצויי פיטורין במקומם נעשה שלא ביוזמת המנוחה ולא מדעתה, ולחילופין, תחת לחץ כבד שהפעילו עליה ילדיה, והשפעה בלתי הוגנת תוך קיפוח זכויות הנתבע.
7. בכתב התנגדותו המתוקן, טען הנתבע, כי בצוואה נפלו פגמים חמורים המצדיקים את ביטול הצוואה : כך נכתב שהמנוחה מתגוררת ברחוב בעוד שבאותו מועד הייתה מאושפזת בבית חולים איכילוב, ולאחר מכן הועברה להוספיס.
8. עוד טען הנתבע, שלא ברור כיצד המנוחה חתמה על הצוואה, אם קראה אותה או הוקראה לה "...ומכל מקום יצוין, כי בני משפחתה של המנוחה דאגו לסלק את המתנגד מקרבת המנוחה, על מנת שיוכלו לשלוט בה ולערוך את הצוואה כרצונם ולא כרצון המנוחה."
8. עוד טען הנתבע, כי נעדרת חתימתה של המנוחה על העמוד הראשון של הצוואה, ולא מופיעים בעמוד הזה חתימת העדים – דברים שגם בהם יש להעיד על חוסר כשרותה של המנוחה.
9. עוד טען הנתבע, כי הצוואה נחתמה על ידי המנוחה תחת השפעה בלתי הוגנת של בני משפחתה של המנוחה, ותחת לחץ כבד מצדם, והם אלה אשר לחצו על המנוחה להגיש מכתב התפטרות לעיריית תל אביב, על מנת לזכות בכספי הפיצויים על חשבון הזכאות של הנתבע לקבל פנסיות שאירים.
- הנתבע הוסיף, כי אין זה סביר שהמנוחה תרצה לקפחו, ולראיה, ביום 29.08.13 בחרה המנוחה לחתום בפני עו"ד שמילוביץ, כי כספי ביטוח החיים, לאחר פטירתה, יעברו אליו ולא לילדיה.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 5516-08-14

ת"ע 5539-08-14

תאריך: 07.03.17

בפני כבוד השופטת שפרה גליק

10. הנתבע הוסיף וציין בכתב התנגדותו המתקוקן, כי יש לו חשש כבד ביותר שהמנוחה לא חתמה על הצוואה. לדבריו, בטרם הגיש את ההתנגדות לצוואה, פנה מספר פעמים לעו"ד **שמילוביץ**, עורכת הצוואה, כדי לקבל עותק ממנה ומצילום הצוואה, אך פניו הושבו ריקם.
11. הנתבע הוסיף וציין, כי הגיש תובענה לבית הדין לעבודה, וטען כי חתימת המנוחה על בקשתה לביטול הפנסיה וקבלת פיצויי פיטורין עקב התפטרות, לא נחתם על ידי המנוחה – וחתימתה זויפה.
12. הנתבע הוסיף וציין, כי בבקשה המקורית להתנגדות לצוואה, לא העלה טענת זיוף, שכן הצוואות השונות הגיעו לידיו רק לאחר הגשת ההתנגדות.
13. עוד טען הנתבע, כי תעודת הרופא שניתנה, לאחר עריכת הצוואה וגם בצילום הווידאו, לא נמסרה, כי המומחה בדק את המנוחה טרם עריכת הצוואה.
14. בנסיבות אלה, טען הנתבע, כי יש לבטל הצוואה, ולכל הפחות לקבוע כי הפגמים שנפלו בצוואה, מעבירים את הנטל לשכמו של התובע.
15. בתגובתו להתנגדות, כפר התובע בטענות הנתבע מכל וכל, וטען למופרכותה של ההתנגדות.
16. התובע טען, כי המנוחה חתמה על צוואה בעדים בעת שהייתה מאושפזת בבית החולים, כאשר הייתה צלולה והבינה בטיבה של צוואה. התובע הוסיף, כי המנוחה מסרה לעו"ד **שמילוביץ** מה ברצונה כי ייעשה בעיזבונה לאחר פטירתה, ובהתאם לכך נוסחה הצוואה. עו"ד **שמילוביץ** הקריאה את הצוואה למנוחה טרם שחתמה המנוחה על הצוואה ווידאה איתה, כי היא מבינה את הצוואה.
- התובע הוסיף, כי הקראת הצוואה למנוחה תועדה בסרטון וידאו ביום חתימת הצוואה. בדק ד"ר **איליה גורביץ**, מומחה לפסיכיאטריה ופסיכוגריאטר, את המנוחה וקבע בתעודה רפואית, כי **"המצב של בריאותה הנפשית ומצבה הקוגניטיבי מאפשרים לה לחתום על הצוואה"**.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 5516-08-14

ת"ע 5539-08-14

תאריך: 07.03.17

בפני כבוד השופטת שפרה גליק

17. התובע הוסיף, כי המנוחה לא נישלה את הנתבע מצוואתה, אלא מינתה אותו כיורש לצורך קבלת כספי ביטוח החיים לפי מסמכי הפוליסה בחברת הביטוח "הפניקס", וכן ציוותה לו את תכולת הדירה וזכות להשתמש בדירה 12 חודשים לאחר מותה. גם בעובדה זו יש כדי להעיד, כי המנוחה הייתה עובר לצוואה צלולה ואף פעלה בשיקול דעת.
18. התובע ציין, כי לא הייתה מצדו כל השפה בלתי הוגנת על המנוחה.
19. התובע הוסיף בתגובה להתנגדות, כי בין המנוחה לנתבע שררו יחסים עכורים, וכי הם לא התגוררו תחת קורת גג אחת ברציפות, לא כל שכן בתקופה שקדמה לפטירתה של המנוחה. לטענת התובע, הרקע ליחסים העכורים בין המנוחה לנתבע היה, בין היתר, מכירתה של דירה משותפת בבת ים, כאשר הנתבע לקח מחצית מהתמורה בסך 400,000 ₪ וטס לתאילנד והוציא כספים אלה, בין היתר, לתשלום חובות. לדברי התובע, המנוחה הייתה נסערת מאד מהתנהגותו זו של הנתבע.
20. עוד הוסיף התובע, כי על רקע משברים אלה ואחרים, עברה המנוחה להתגורר בנפרד מן הנתבע בדירה הפרטית שבבעלותה ברחוב ..., אותה ציוותה בצוואתה לשני ילדיה.
21. התובע הוסיף, כי עם שובו של הנתבע מתאילנד, הוא התחייב לשוב ולהתגורר עמה תמורת שכ"ד של 500 ₪ לחודש, והיא נענתה לו מתוך רחמים.
22. התובע טען עוד, כי הנתבע התייחס באופן מחפיר למנוחה.
23. בשל טעמים אלה, ביקש התובע לדחות ההתנגדות ולקבל תביעתו.
- דיון.

הטענה בדבר זיוף הצוואה .

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 5516-08-14

ת"ע 5539-08-14

תאריך: 07.03.17

בפני כבוד השופטת שפרה גליק

24. עקב טענת הזיוף שנשמעה מפי הנתבע, בהתנגדותו לצוואה, מונתה כמומחית מטעם בית המשפט הגרפולוגית הגב' יאנה גרבר, שנתנה חוות דעת הנושאים תאריך 10.08.2015. המומחית בדקה 2 עותקים מקוריים של הצוואה ובבדיקתה קבעה:
- א. מצאתי כיסוי בדוגמאות לתכונות הכתיבה המופיעות בחתימה שבמחלוקת.
- ב. לא נמצאו סימני לחץ הכתיבה בחתימות במחלוקת ובדוגמאות, הפסקות לא הגיוניות, הטלאות או סימנים אחרים המצביעים על האפשרות של אי אותנטיות החתימות.
- ג. לא מצאתי ניגודים בתכונות הכתיבה אשר יכולים להצביע על כתב אחר. על כן הגעתי למסקנה, שסביר מאד שהחתימות שבמחלוקת נכתבו על ידה.
- קביעת המסקנה הנ"ל הינה בדרגת הוודאות 3 מתוך דף "הנוסחים של חוות דעת מומחה לבדיקת כתבי יד ופירושיהם המצורף
- (-)."
25. בחקירתה הנגדית של המומחית, מסקנותיה לא נסתרו, אביא להלן ציטוטים מתוך חקירתה בתשובתייה לבא כח הנתבע (עמודים 52-53 לפרוטוקול):
- ש. " בקר טוב גברתי. אני רוצה להתחיל בבקשה עם הסיפא של המסקנות שלך, שבו את אומרת שלעניין החתימות, הדרגה של הוודאות היא דרגה מספר 3, זאת אומרת, שאין ודאות מוחלטת.
- ת. אין.
- ש. יש חשש כלשהו שזו לא החתימה שלה? (כתוב "שלך" – ש.ג.)
- ת. המסקנה שסביר מאד שהחתימות נחתמו על ידי המנוחה בדרגת סבירות גבוה.
- ש. המדרגה היא 3, לא 1 ולא 2.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 5516-08-14

ת"ע 5539-08-14

תאריך: 07.03.17

בפני כבוד השופטת שפרה גליק

- 1 ת. נכון.
2 ש. יש פריט חשוב שגילו לאחרונה, שבחוות דעתך, את התייחסות לשת
3 צוואות בלבד למרות שהיו 3 צוואות, את מודעת לזה?
4 ת. לפי החלטת בית המשפט, הייתי אמורה לבדוק צוואה אחת, קיבלתי עוד
5 מקור של צוואה מעו"ד אורן וצוואה שלישית הייתה בצילום פקס באיכות
6 ירודה, ביקשתי מקור ולא קיבלתי אותו ועל כן לא התייחסתי לצוואה הזו
7 בחוות דעתי.
8 ש. סליחה, הכוונה לשלושה העותקים לאותה צוואה, הגברת בדקה שניים
9 מתוך השלושה, לא בכדי לא הציגו לה את העותק השלישי.
10 ת. הציגו, יש לי צילום פקס באיכות ירודה, מקור לא היה, לכן לא התייחסתי
11 לזה.
12 שאלות בית המשפט:
13 ש. זה העותק שהוגש לרשם הירושות (רשום מקורות – ש.ג.), מה זאת
14 אומרת שאין מקור? היית צריכה לבוא לבית המשפט.
15 ת. מבית המשפט קיבלתי את העותק המקורי, אותו קיבלתי מבית
16 המשפט."
17
18 26. אם כך נראה, כי כבר כאן נשללה טענת הזיוף.
19
20 27. ואולם בנוסף לחוות דעתה של המומחית אשר מינתי ואשר לא נסתרה, נשמעה עדותה של
21 עורכת הצוואה ושני עדי הצוואה שנכחו בעת הקראת הצוואה, וחתימתה של המנוחה, בפני
22 עו"ד דנה שמילוביץ, ולהלן אסקור העדויות:
23
24 27.1 ע"ת מספר 8, מר ד.ח, היה עד לצוואה, זיהה את חתימתו על פני הצוואה (ראה
25 עמוד 57 לפרוטוקול). אמנם בהמשך אמר עד זה, כי בעת החתימה היו בחדר רק
26 הוא, המנוחה ועורכת הדין (עמוד 58 לפרוטוקול), אך בהמשך (עמוד 58 לפרוטוקול,
27 שרה 13) תיקן את דבריו ואמר, כי הוא זוכר שהייתה בחדר עוד עדה בזמן החתימה
28 על הצוואה, אביא דבריו במדויק:
29

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 5516-08-14

ת"ע 5539-08-14

תאריך: 07.03.17

בפני כבוד השופטת שפרה גליק

- 1 " ש. מי היה נוכח מלבדך ?
- 2 ת. העורכת דין והבן של המנוחה. מי עוד? הבת.
- 3 ש. הילדים שלה, באותו מעמד הייתם הילדים ועורכת הדין ?
- 4 ת. לא, רק העורכת דין. בחדר היה אני והמנוחה והעורכת דין .
- 5 ש. לא היה עוד בן אדם נוסף ?
- 6 ת. לא.
- 7 ש. אתה רואה שהייתה עוד עדה לפי המסמך ?
- 8 ת. כן.
- 9 ש. העדה הנוספת לא הייתה בחדר?
- 10 ת. זה היה לפני 3 שנים, אני זוכר שהייתה עוד עדה, כן, נכון, בזמן
- 11 חתימת הצוואה.."

12

13 בהמשך דבריו הובהר, שעד זה הסריט את תהליך הקראת הצוואה, ואין לו כל

14 קרבה למנוחה, לעורכת הדין, או למשפחה. הוא פשוט היה בבית החולים, (ראה

15 תשובתו בעמוד 59 לפרוטוקול, שורות 19-20), כאשר סעד את אביו החולה ונאות

16 להסריט את מעמד החתימה על הצוואה, והעד צפה בקלטת ואישר שאכן הוא

17 הסריט את המעמד והחתימה על הצוואה. העד גם זיהה את הצוואה ואישר שהיא

18 נשאה 3 עמודים (עמוד 60 לפרוטוקול), כאשר בהמשך אישר שהעמוד הראשון "שם

19 עורכת הדין וכו'" (עמוד 60 לפרוטוקול). בהמשך אישר העד שעו"ד שמילוביץ גם

20 הקריאה למנוחה את הצוואה, והמנוחה חתמה על הצוואה והבינה אותה בהיותה

21 צלולה.

22 גם בחקירתו הנגדית חזר ואישר העד לשאלה מי היה בחדר "עו"ד, המנוחה והעדה

23 השנייה", (עמוד 63 לפרוטוקול).

24

25 האמנתי לעד זה, הנעדר כל אינטרס, ועדותו היתה אמינה בעיני.

26

27 ע"ת מס' 2, עו"ד דנה שמילוביץ, העידה (לאחר שהצדדים ויתרו על טענת החיסיון 27.2

28 כלפיה), לדבריה, (עמוד 57 לפרוטוקול), היא קיבלה את שכרה מהמנוחה, והמנוחה

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 5516-08-14

ת"ע 5539-08-14

תאריך: 07.03.17

בפני כבוד השופטת שפרה גליק

1 הייתה זו שיזמה את עריכת הצוואה (עמוד 56 לפרוטוקול, שורות 23-26), והיא
2 השיבה בחקירה הנגדית (עמוד 56 לפרוטוקול) :

3
4 "אני אמרתי שאני ערכתי צוואה בבית החולים, הרופא היה נוכח בביקור
5 שהגעתי, היו עדים שהסרטתי את המנוחה על הצוואה וצינתי שם את
6 מה שהמנוחה רצתה, שחברי יפרש איך שרוצה.."

7
8 העובדה שלא ראו בקלטת את המנוחה חותמת על הצוואה אינה מעלה ואינה
9 מורידה, אני מאמינה באופן מוחלט לעו"ד שמילוביץ, כי המנוחה חתמה על
10 הצוואה בנוכחותה ובנוכחות העדים לאחר שהקריאה לה את עיקרי הצוואה.

11
12 27.3 ע"ת מס' 4, הגברת מ.מ. (גיסתה של המנוחה) הייתה העדה השנייה לחתימה על
13 הצוואה וענתה כך בחקירה הנגדית (עמוד 63 לפרוטוקול שורות 9-3) :

14
15 " ש. את היית עדה לצוואה ?

16 ת. כן.

17 ש. את היית כל הזמן במהלך הצוואה ?

18 ת. כן.

19 ש. מי היה עוד בחדר ?

20 ת. הייתה עורך דינית ועוד עד אחד, לא זוכרת איך קוראים לו, הוא

21 מחוץ לארץ, אני יודעת שהוא בא לבית חולים גם כן כשהיה חולה

22 מישהו מהמשפחה והוא גם בא להעיד."

23
24 והיא מוסיפה בהמשך (שורה 17 בעמוד 62 לפרוטוקול) "היינו ארבעתנו בחדר, הוא
25 היה עד כמו שאני הייתי עדה."

26 היא אף אישרה שהרופא היה "לפני כן".

27 אמנם, בהמשך העדה אמרה, שהיא והעד הנוסף חתמו מחוץ לחדר, נראה כי

28 התבלבלה, כפי שאמרה עדה זו בתצהיר עדותה הראשית, המנוחה חתמה על

29 צוואתה בהיותה ביחד עם העד הנוסף והיא בחדר, ובנוכחות עורכת הדין.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 5516-08-14

ת"ע 5539-08-14

תאריך: 07.03.17

בפני כבוד השופטת שפרה גליק

- 1
- 2 28. האמנתי הן לעדי הצוואה והן לעו"ד דנה שמילוביץ. עדויותיהם היו אמינות בעיני ונטולות
- 3 כל אינטרס.
- 4
- 5 המסקנה העולה משמיעת העדים האמורים - המנוחה היא זו שחתמה על צוואתה
- 6 וחתימתה לא זויפה.
- 7
- 8 29. הנתבע חזר וטען בסיכומיו, כי לכאורה הצוואה אינה אותנטית (או מזויפת אם הבנתי את
- 9 טענתו). לדבריו, עיון בצוואה מעלה, כי הינה בת 2 עמודים כאשר העמוד הראשון ממוספר
- 10 כעמוד 2 מתוך 3 ואילו העמוד השני ממוספר כעמוד 3 מתוך 3, הוא מלין על כך, כי לא צורף
- 11 העמוד הראשון לצוואה, ואולם בכל הכבוד, כבר הראיתי לעיל, כי העמוד הראשון הוא
- 12 מכתב לוואי.
- 13
- 14 30. בשולי האמור בראש פרק זה, אציין, כי אני מקבלת את טענת התובע בסיכומיו, כי הנתבע
- 15 חזר בו מהטענה, כי הצוואה מזויפת, להלן אצטט מדברי הנתבע בעמוד 36 לפרוטוקול
- 16 (שורות 21-24) :
- 17
- 18 " ש. אדוני, אנחנו בסופו של דבר צריכים להגיע לתוצאה, אם אני מבינה
- 19 שאתה מסכים שהרכוש יהיה כמו בצוואה המזויפת נניח?
- 20 ת. אני לא אומר שהצוואה מזויפת, אני חושב שהם עשו את הצוואה עם עו"ד
- 21 דנה, בגלל שעשינו.. אממ.. זה כמעט אותה צוואה שנעשתה אצל מסיקה.
- 22 הדבר היחיד ששונה שפה מקבלת את הפנסיה אצל מסיקה ואם חו"ח
- 23 היה קורה משהו, אני אקבל את הפנסיה, לעומת זה שהחליטו שהיא
- 24 תתפטר ואז יקבלו את הפיצויים, ואז הביאו את דנה שתעשה אותה צוואה
- 25 – רק השוני לעניין הפיצויים."
- 26
- 27 עוד אוסיף ואומר, כי הנתבע צירף לתצהיר עדותו הראשית, חוות דעת של גרפולוגית טל חגג
- 28 רוקח. אכן, צודק התובע בסיכומיו בעניין זה : כעולה מהוראות סעיף 8 (ג) לחוק בית
- 29 המשפט לענייני משפחה תשנ"ה – 1995, וכעולה מתקנה 258 י"ב לתקסד"א התשמ"ד –

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 5516-08-14

ת"ע 5539-08-14

תאריך: 07.03.17

בפני כבוד השופטת שפרה גליק

- 1 משמונה מומחה מטעם בית המשפט, אין להגיש בבית המשפט לענייני משפחה חוות
2 דעת "פרטית" מטעם מי מהצדדים, ללא קבלת רשות מוקדמת מבית המשפט, ואכן, רשות
3 כזו לא ניתנה.
- 4
- 5 31. העולה מן המקובץ – טענת הזיוף לא הוכחה, ואילו התובע הוכיח, כי הצוואה נחתמה על
6 ידי המנוחה.
- 7
- 8 הטענה בדבר פגמים שנפלו, לכאורה, בצוואה.
- 9
- 10 32. אקדים ואומר, כי אין בידי לקבל את טענת הנתבע, כי נפלו פגמים בצוואה, באופן שאין
11 לקיימה. בהמשך פסק דיני, בראש פרק זה, אתייחס לכל אחת מן הטענות בנפרד.
- 12
- 13 33. התובע הודה בסיכומיו (ראה סעיף 42 מהם), כי החדר בו שכבה המנוחה היה קטן, והעד
14 לצוואה, מר ד.ח., היה מעוניין לחתום על הצוואה לאחר שיקרא אותה, לפיכך על הסיפא
15 לצוואה, העוסקת בהצהרת העדים, חתמו העדים על הצוואה מחוץ לחדרה של המנוחה, מיד
16 לאחר שהמנוחה חתמה על הצוואה.
- 17
- 18 **האם זה מהווה פגם ?**
- 19
- 20 התשובה היא שלילית. אומר מיד, שהמצווה חתמה בפני העדים, ואף בנוכחות עורכת הדין
21 שערכה את הצוואה. העדים עצמם, (או העד דוד חנוך) חתמו מיד, אך מחוץ לחדר.
22 ברור מאליו, שנוכחותם של העדים בעת חתימתו של המצווה על צוואתו היא מרכיב
23 קונסטיטוטיובי לקיומה של הצוואה (ראה ספרו של כבוד השופט שאול שוחט "פגמים
24 בצוואות", הוצאת סדן, עמוד 87).
- 25
- 26 יתרה מזאת, מוסיף כבוד השופט שוחט בספרו "פגמים בצוואות" (שם) בעמוד 88 כך :
- 27
- 28 **"..לעומת זאת, לדעת הכל, אם נכחו העדים בעת החתימה והוסיפו את חתימתם**
29 **על פני הצוואה שלא במעמד חתימת הצוואה, אלא במועד מאוחר יותר, זהו פגם**

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 5516-08-14

ת"ע 5539-08-14

תאריך: 07.03.17

בפני כבוד השופטת שפרה גליק

- 1 בהליך שניתן להתעלם ממנו ולקיים את הצוואה מכוח הוראות סעיף 25 (א)
2 לחוק.."
3
4 ראה בעניין זה גם : ע"א 70/88 פז נ' לאון פ"ד מ"ד (3) 32 ; ת"ע 8570/00 עז' המנוחה
5 פלונית נ' האפוט' הכללי (07.01.2001) (פורסם במאגר "נבו") ; ת"ע 108750/03 ר.י. נ'
6 האפוט' הכללי (19.01.2004) (פורסם במאגר "נבו").
7
8 כידוע, קובע סעיף 20 לחוק הירושה תשכ"ה – 1965, כי צוואה בעדים "תיחתם בפני
9 המצווה בפני שני עדים לאחר שהצהיר בפניהם שזו צוואתו."
10 מריב זה התקיים בשלמותו, עפ"י העדויות! החלק השני בהוראות סעיף 20 לחוק הוא
11 "שהעדים ייאשרו באותו מעמד, בחתימת ידם על פני הצוואה שהמצווה הצהיר וחתם
12 כאמור". העובדה הטכנית, אם העדים חתמו על כך בחדר או מחוצה לו, אינה משנה לטעמי
13 את החובה "באותו מעמד" שבסעיף 20 לחוק הירושה, ואם חתמו העדים מיד ומחוץ לחדר
14 – אין בכך כל שינוי ב"מעמד", בהתחשב בחדר הקטן שבו מן הסתם שכבה המנוחה ונכחו
15 העדים ועו"ד שמילוביץ.
16
17 ואם אין כך פני הדברים, ויש בכך משום "פגם", הרי זה פגם במכתב "דינאמי", וכיוון
18 שבפרק הקודם השתכנעתי באמיתות הצוואה (בהמשך פסק דיני אראה שגם השתכנעתי
19 בכשירותה של המנוחה לצוות), הרי אני מורה על תיקונו של פגם זה, מכוח הוראות סעיף 25
20 (א) לחוק הירושה תשכ"ה – 1965.
21
22 אינני רואה "פגם" בכך שהצוואה נחתמה רק בעמוד האחרון, ולא בכל עמוד שלה. הנה כך
23 כתב כבוד השופט שוחט בספרו "פגמים בצוואות" (שם) בעמוד 92 :
24
25 "המצווה יוצא ידי חובתו בחותמו על העמוד האחרון של הצוואה, אף כי מן הראוי
26 שבצוואה המורכבת ממספר עמודים יחתום המצווה על כל עמוד כדי למנוע ספק
27 באשר לאמיתותה. כאמור, מבחינה משפטית, היעדרה של חתימה על כל דף מדפי
28 הצוואה כשלעצמו אינו מטיל פגם בצוואה, אם כי בהצטרפו לשאר הנסיבות
29 העובדתיות של המקרה, עשוי הוא לעורר ספק באשר לאמיתותה".

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 5516-08-14

ת"ע 5539-08-14

תאריך: 07.03.17

בפני כבוד השופטת שפרה גליק

1
2 יש לזכור, בהקשר זה, כי הפסיקה כבר קבעה, כי פרשנות אחרת מזו האמורה לעיל, אינה
3 מתבקשת מלשון החוק, ותוצאה של פרשנות כזו, תהיה הוספת דרישות צורניות שאי קיומן
4 עלול להביא לפסילת צוואות ולא יוגשם עיקרון יסוד בדיני צוואות המתחייב להעדיף פירוש
5 המקיים צוואה על פירוש המבטל אותה.

6
7 ראה : ע"א 681/77 צבי גבריאל מרק נ' אורסולה שאבי פ"ד ל"ג (1) 7, להלן אצטט מדברי
8 השופט ברק (כתוארו אז) בעניין זה מתוך פסק הדין :

9
10 **"דרישת החוק היא אפוא, כי צוואה בעדים תיחתם בידי המצווה. האם משמעות**
11 **הדבר היא כי על המצווה לחתום על כל אחד מדפי הצוואה, או די בכך שהוא חותם**
12 **על הדף האחרון? שאלה זו התעוררה בע"א 564/71 הרטה (נשר) אדלר נ' מאור**
13 **נשר, פ"ד כ"ו (2) 745, 748, ולא הוכרעה, דעתו היא כי במקום שהחוק דורש**
14 **שהצוואה "תיחתם בידי המצווה", יוצא המצווה ידו החוק, שעה שהוא חותם על**
15 **הדף האחרון המיועד לחתימתו, ואין לדרוש ממנו, כי יוסיף חתימתו על כל אחד**
16 **מדי הצוואה, פירוש אחר, לא רק שאינו מתבקש מלשון החוק, אלא שתוצאתו**
17 **תהיה הוספת דרישות פורמליות העשויות, בהיעדרן, לפסול את הצוואה, ונמצא,**
18 **כי עקרון היסוד בדיני צוואה, המחייב לתת אותו פירוש המקיים דברי המת על**
19 **פני פירוש העשוי לבטלם, לא יוגשם..."**

20
21 לאור האמור לעיל, אין בידי לקבל את הטענה, כי יש פגם בכך שהמנוחה חתמה רק על
22 העמוד האחרון, אין לי ספק באמיתותה של הצוואה, ואין בעיני משמעות לכך שהמנוחה לא
23 חתמה על כל עמוד.

24
25 אין בידי גם לקבל את הטענה שהצוואה מתחילה בעמוד 2. גם זו טעות טכנית גרידא,
26 והובהר כי העמוד הראשון הוא מכתב הלוואי של עו"ד דנה שמילוביץ. גם בהקרנת
27 ההסרטה של הצוואה, באולם בית המשפט (באמצעות מחשב נייד), ניכר היה שעו"ד דנה
28 שמילוביץ הופכת את העמוד הראשון (הוא ככל הנראה מכתב הלוואי) וכמובן שגם בכך אין
29 כל פגם.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 5516-08-14

ת"ע 5539-08-14

תאריך: 07.03.17

בפני כבוד השופטת שפרה גליק

- 1
- 2 38. אין בידי לקבל את טענת הנתבע בסיכומיו באשר לפגמים מהותיים שנפלו לכאורה בצוואה.
- 3 כל אשר נטען בסיכומים להיות לכאורה "פגמים מהותיים" אינו בחזקת פגמים כלל, כך
- 4 באשר להעדר החתימה על העמוד הראשון, (של המנוחה ושל העדים), וכך באשר ליוזמה
- 5 לעריכת הצוואה או לתשלום שכר הטרחה, או בנוכחות מי נחתמה הצוואה, כל אלה אינם
- 6 "פגמים" כלל ועיקר.
- 7 עוד אוסיף ואומר, כי הקלטת שהוצגה אינה "רכיב" להוכחת אמיתותה של הצוואה, אלא
- 8 רק אמצעי עזר, ולהתנגדות הנתבע בסיכומיו אין ערך, לאחר ש"הכשיר" לכאורה את מה
- 9 שבעיניו נחשב "פסול", משחקר אודות הקלטת.
- 10
- 11 39. בהקשר זה אוסיף, כי הסרטת הצוואה (יזמה אותה עו"ד דנה שמילוביץ ובפועל עשה זאת
- 12 העד דוד חנוך היה רק כלי עזר, לפיכך טענותיו של הנתבע, כי בהסרטה לא רואים את
- 13 המנוחה חותמת על הצוואה, אין בהן כל ממש. בהסרטה נראית עו"ד שמילוביץ מקריאה
- 14 ומסבירה את הצוואה למנוחה, העדים אישרו ששמעו אותה עושה כן, ואף ראו זאת, וראו
- 15 את המנוחה חותמת על הצוואה.
- 16
- 17 העד, ד.ח, שהסריט את הצוואה, אישר שהצוואה נשאה 3 עמודים, ואישר ש"זו הצוואה
- 18 (עמוד 60 לפרוטוקול), הוא אף הסביר בפשטות, כי העמוד הראשון של הצוואה היה "תצהיר
- 19 של הצוואה" (ראה עמוד 60).
- 20 יצוין, כי הקלטת של הסרטת הצוואה סומנה על ידי כמוצג בית משפט 3, וראה גם החלטתי
- 21 המאשרת זאת בעמוד 62 בפרוטוקול.
- 22
- 23 גם לשאלת בא-כח הנתבע אל העד ד.ח, שמא החליפו את העמוד שאינו חתום על ידו, השיב
- 24 העד: "...קראתי את זה פחות או יותר, זה אותו דבר כמו שהקריאה עורכת הדין". (עמוד 65
- 25 לפרוטוקול).
- 26
- 27 40. לסיכומו של ראש פרק זה – אני דוחה את טענות הנתבע באשר לפגמים בצוואה, המטילים
- 28 ספק באמיתותה, וקובעת שכאמור לעיל, אין לראות פגמים באי החתימה על כל עמוד,
- 29 וכאמור לעיל, גם בחתימה מחוץ לחדר כאמור לעיל. בהתחשב בכך שאין לי ספק באמיתות

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 5516-08-14

ת"ע 5539-08-14

תאריך: 07.03.17

בפני כבוד השופטת שפרה גליק

1 הצוואה, נראה שאם היה פגם הוא ניתן לתיקון עפ"י סעיף 25 (א) לחוק הירושה, וכך אני
2 מורה.

3
4 41. עוד אוסיף ואזכיר בשולי פרק זה, כי כאמור לעיל, עדויותיהם של עדי הצוואה, ואף עדותה
5 של עו"ד דנה שמילוביץ היו אמינות בעיני לחלוטין, וגם במובן זה אין לי ספק באמיתותה
6 של הצוואה.

הטענה כי המנוחה לא ידעה להבחין בטיבה של הצוואה

7
8
9
10 42. סעיף 26 לחוק הירושה תשכ"ה-1965 קובע:

"כשרות לצוות"

11
12
13 צוואה שנעשתה ע"י קטין או מי שהוכרז פסול דין, או שנעשתה בשעה שהמצווה לא ידע
14 להבחין בטיבה של צוואה – בטלה".

15
16 43. הפסיקה הרבתה לעסוק בשאלה מה פירוש "להבחין בטיבה של צוואה", הכללים סוכמו
17 בפסיקה על פי שלושה רכיבים עיקריים: מודעות המצווה לעובדה שהוא ערך צוואה; ידיעתו
18 בדבר היקף רכושו ויורשיו; מודעותו באשר לתוצאות עשיית הצוואה על יורשיו.
19 וראה: ע"א 851/79 בנדל נ' בנדל, פ"ד - -; ע"א 15/85 מזרחי נ' רז, פ"ד מ"א (4) 454.

20
21 44. עוד נקבע בפסיקה, כי על המצווה להיות בדעה צלולה ולפרש נכונה את המציאות הסובבת
22 אותו, כאשר דעתו משוחררת מלחצי נפש חולניים, תעתועי דמיון ומחשבות שווא.
23 ראה: ע"א 1212/91 קרן ליב"י נ' בינשטוק, פ"ד מ"ח (3) 723; ע"א 5185/99 היועמ"ש נ'
24 רינה מרום, פ"ד מ"ט (1) 318; דנ"א 1516/95 מרום נ' היועמ"ש, פ"ד נ"ב (2) 813.

25
26 45. בתוך זה, ועקב טענתו של הנתבע בדבר העדר כשירותה של המנוחה, מיניתי כמומחה מטעם
27 בית המשפט את פרופ' שמואל פניג (להלן: "המומחה"), אשר קבע כדלקמן:

"מסקנות"

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 5516-08-14

ת"ע 5539-08-14

תאריך: 07.03.17

בפני כבוד השופטת שפרה גליק

- 1 • המנוחה לא סבלה מליקוי קוגניטיבי או נפשי כלשהו עד כחודשיים לפני עריכת
- 2 הצוואה.
- 3 • אצל המנוחה התגלה גידול ממאי ומתפשט בגזע המוח שהשפיע על מצב הכרתה
- 4 והתמצאותה.
- 5 • מצבה הקוגניטיבי של המנוחה היה פלוקטואטיבי ופועל יוצא של עליית הלחץ שגרם
- 6 הגידול והבצקת שסביבו ובמקביל לשינויים במצב ההכרה, תועדו גם מצבים שבהם
- 7 צוין שמתמצאת רק לסירוגין בזמן ובמקום. כמו כן, הייתה פגיעה - - המוטוריות
- 8 ובעצבי הגולגולת שגרמו להפרעות בבליעה ובדיבור.
- 9 • אולם התייעוד הרפואי פלוס הקלטת, נותנים לנו בטחון במידה מספקת כדי לקבוע
- 10 שהמנוחה בזמן עריכת הצוואה הייתה בהכרה מלאה, ערנית, כשירה לעשות זאת, קרי
- 11 ערכה את הצוואה מרצונה, הבינה טיבה של צוואה, וכן ידעה את המוטבים הטבעיים,
- 12 והבינה את ההשלכות של החלטתה על חלוקת הרכוש.
- 13 • להערכתני הייתה המנוחה כשירה לעריכת צוואה בתאריך נשוא חוות דעת זו.
- 14 פרופ' שמואל פניג".
- 15
- 16 גם בחקירתו הנגדית ע"י בא כח הנתבע, נשארה חוות דעתו של המומחה מוצקה כפי
- 17 שהייתה. המומחה אשר כי על פי הדיווח הרפואי שבדק, המנוחה הייתה צלולה ואביא מתוך
- 18 חקירתו הנגדית בעמודים 26, 27 לפרוטוקול דברים המדברים בעד עצמם:
- 19
- 20 "ש. כאשר אני מעיין בחוות דעתך, תסכים איתי שיום לפני
- 21 הצוואה, ב-01.10, מצבה של המנוחה היה קשה ביותר?
- 22 ת. ב-30.09 המצב היה קשה.
- 23 ש. גם ב-1.10, אתה בעצמך מציין את זה בדוחות.
- 24 ת. כן, בוא נדייק קצת, היא התקבלה ב-30.09. ב-01.10, אני
- 25 מסתכל יש לי כמה מקורות של מידע פה, אממ.. אוקיי, 01.10 –
- 26 משמרת לילה, זאת אומרת, בין הראשון לשני, הכרה מלאה,
- 27 לא, 01.10 זה כנראה בין ה-30 ל-01, אז הכרה מלאה, מתמצאת
- 28 בזמן ובמקום. אני מדבר על החלק הקוגניטיבי, היא חזרה
- 29 לאשפוז עם הקאות, יש החמרה במצבה ב-30.09, ב-01.10 היא

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 5516-08-14

ת"ע 5539-08-14

תאריך: 07.03.17

בפני כבוד השופטת שפרה גליק

1 מתמצאת במקום ובזמן, משמרת ערב- ... (מקריא), זה מתוך
2 הדוחות.
3 עכשיו, מתוך הדוחות האחרים ... ב-02.10 בלבול קל.
4 ש. אני רואה בעמוד 6, ב-02.10 כתוב "משמרת בוקר : מצב הכרה
5 מלאה..." (מקריא)
6 ת. זה היום של הצוואה, אבל יום לפני כן היא הייתה צלולה. אין
7 לנו אינדקציות למעט בלבול קודם, תלוי מתי בדקו אותה.
8 ש. אתה גם כותב שב-02.10, שחלה החמרה מאתמול, נכון ? עמוד
9 5 למעלה ברישא.
10 ת. כן.
11 ש. עכשיו, עוד דבר, כתוב שהחולה לא מעוניינת בטיפול כימותרפי.
12 ת. נכון.
13 ש. הבנתי. מהמסמכים שראית וההתרשמות שלך, המצב שלה –
14 אם מישהו אומר לה "תעשי א' ב' ג'", , יכלה להגייד שלא
15 מעוניינת ?
16 ת. בהחלט, גם ראיתי את הקלטת, היא באמת צלולה ומתמצאת.
17 אני בדרך כלל לא רואה קלטות.
18 ש. אז אתה בדרך כלל לא רואה קלטות.
19 ת. לא ממצאים לי.
20 ש. אם לא הייתה קלטת ?
21 ת. גם לפי התיעוד הרפואי שברירת המחדל שהאדם הוא כן כשיר,
22 לא היו לי עדויות שבשעות של עריכת הצוואה, היא הייתה לא
23 צלולה/כשירה, לא היה שום עדות לזה, זה ללכת עם ברירת
24 המחדל. הקלטת כמובן נתנה לי קצת יותר תמיכה, אבל גם
25 בלעדיה, אם הייתי מתבקש לעשות חוות דעת רק על סמך
26 התיעוד הרפואי – האשה ידעה טיבה של צוואה, ידעה לפי
27 הקלטת שידעה לזהות את הילדים, בדרך כלל לא מקבל פירוט
28 כזה לגבי המרכיבים של הצוואה."
29

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 5516-08-14

ת"ע 5539-08-14

תאריך: 07.03.17

בפני כבוד השופטת שפרה גליק

1 אין בדי לקבל את טענות הנתבע בסיכומיו באשר לחוות דעתו של פרופסור פניג, אמנם
2 פרופסור פניג אמר, (עמוד 7 לחוות דעתו) כי ביום עריכת הצוואה סבלה המנוחה מבלבול
3 קל, אולם בחקירתו אמר המומחה, כי מתוך התיעוד עולה (בעמוד 6 לחוות הדעת), כי
4 במשמרת הבקר הייתה המנוחה במצב הכרה מלאה, המומחה ראה את הקלטת ואמר
5 שהמנוחה הייתה צלולה, אך גם אם לא הייתה קלטת היה קובע כך ולהלן :

6
7 **"גם לפי התיעוד הרפואי, שברירת המחזל שאדם הוא כן כשיר, לא היו לי**
8 **עדויות שבשעות של עריכת הצוואה, היא הייתה לא צלולה/כשירה, לא היה שום**
9 **עדות לזה. זה ללכת עם ברירת המחזל, הקלטת כמובן נתנה לי קצת יותר תמיכה,**
10 **אבל גם בלעדיה, אם הייתי מתבקש לעשות חוות דעת רק על סמך התיעוד הרפואי**
11 **– האשה ידעה טיבה של צוואה, ידעה לפי הקלטת שידעה לזהות את הילדים,**
12 **בדרך כלל לא מקבל פירוט כזה לגבי המרכיבים של הצוואה" (עמוד 27**
13 **לפרוטוקול).**

14
15 ועוד בהמשך אומר המומחה בהתייחס ל-2.10 (יום עריכת הצוואה) (בעמוד 29 לפרוטוקול) :

16
17 **ש. ביום ה-01.10 יש בעיה עם המנוחה מבחינת התפקוד ולהבין מה היא**

18 **עושה ?**

19 **ת. מצבה משתפר, היא חוזרת למצבה הבסיסי במשך היום, ואז ב-02.10**

20 **למשל, החולה לא מעוניינת בטיפול כימותרפי, שהוא טיפול לא מרפא**

21 **אלא עוזר קצת להקרנות ומסתבר שהיא מסרבת. היא יושבת מול הרופא,**

22 **אשה שקוגניטיבית לפחות, הרופא מקבל את הסירוב שלה. יש לנו שיחה**

23 **עם בן אדם שיכול לקבל החלטות, היא עורכת את הצוואה באותו יום אבל**

24 **גם אומרת שלא רוצה טיפול כימותרפי, אף אחד לא חושב שבמקרה הזה**

25 **צריך למנות לה אפוט' ולא לקבל את דעתה..."**

26
27 **47. המסקנה העולה מחוות דעתו ומחקירתו של המומחה היא פשוטה: הנתבע לא הרים את**

28 **הנטל לשכנע שהמנוחה לא הייתה כשירה לערוך צוואה, ואילו התובע מצדו הרים את הנטל**

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 5516-08-14

ת"ע 5539-08-14

תאריך: 07.03.17

בפני כבוד השופטת שפרה גליק

- 1 הראייתי המושת עליו והוכיח באופן פוזיטיבי, שהמנוחה, הייתה כשירה לערוך צוואה,
2 וידעה להבחין בטיבה.
3
4 סיוע נוסף למסקנתי שלעיל - - בראיות הבאות: .48
5
6 48.1 העובדה שהנתבע העיד כי הצוות הרפואי לא המליץ למנות למנוחה אפטרופוס
7 לגוף (ראה חקירתו הנגדית של הנתבע עמוד 37 לפרוטוקול, שורות 24-28) כך גם
8 השיב המומחה שבדק את תיקה הרפואי של המנוחה כי אף אחד לא שקל למנות
9 למנוחה אפטרופוס (ראה חקירתו הנגדית של המומחה בעמוד 29 לפרוטוקול,
10 שורות 18-19).
11
12 48.2 שכל העדים העידו שהמנוחה הייתה צלולה וידעה היטב מה היא רוצה (ראה עדות
13 העד דוד חנוך, שהינו אובייקטיבי לחלוטין, בעמוד 59 לפרוטוקול, שורות 19-20).
14
15 48.3 נמצא תיעוד רפואי (נסתר בחקירתו הנגדית של פרופ' פניג) כי המנוחה חתמה על
16 סירוב לקבל טיפול כימותרפי, דבר המעיד על היותה צלולה. תיעוד זה הוא מ-
17 02.10.13 (יום עריכת הצוואה) (ראה חקירת פרופ' פניג בעמוד 27 לפרוטוקול).
18
19 48.4 ועיקר לכל, המנוחה נבדקה ע"י רופא קודם עריכת הצוואה נשוא התיק שלפניי,
20 היינו ביום 02.10.13 ע"י דר' ניר בר שכתב כאמור כי החולה אינה מעוניינת
21 בכימותרפיה, הוא תקשר אתה, וקיבל ממנה מידע רלוונטי ובלילה שלפני עריכת
22 הצוואה, תוארה המנוחה כמתמצאת בזמן ובמקום. אמנם מאוחר יותר צוין
23 "בלבול קל" אך צפייה בקלטת מצביעה על היותה של המנוחה צלולה לחלוטין בעת
24 הקראת הצוואה והחתימה עליה והדברים גם נסקרו בחוות דעתו של המומחה.
25
26 .49 לסיכום, האמור בראש פרק זה, השתכנעתי כי המנוחה הייתה צלולה עת חתמה על צוואתה,
27 וידעה להבחין בטיבה של הצוואה עליה חתמה. אני דוחה אפוא את טענת הנתבע בדבר יעדר
28 כשירותה של המנוחה.
29

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 5516-08-14

ת"ע 5539-08-14

תאריך: 07.03.17

בפני כבוד השופטת שפרה גליק

הטענה בדבר השפעה בלתי הוגנת.

- 1
- 2
- 3 50. כידוע, קובע סעיף 30 א' לחוק הירושה:
- 4
- 5 **"הוראות צוואה שנעשתה מחמת אונס, איום, השפעה בלתי הוגנת, תחבולה או תרמית –**
- 6 **בטלה".**
- 7
- 8 51. הכלל המשפטי קובע כי: **"אין פסול בניסיון להשפיע על אדם שיכתוב צוואה לטובתו או**
- 9 **לטובת אחר, מה שפסול הוא השפעה בלתי הוגנת".** ראה: ספרו של פרופ' שמואל שילה
- 10 ז"ל, "פירוש לחוק הירושה, תשכ"ה-1965", הוצאת נבו, כרך 1, עמוד 269.
- 11
- 12 הכלל המשפטי קובע עוד כי נטל ההוכחה לעניין ההשפעה הבלתי הוגנת מוטל על הטוען
- 13 להשפעה כזו, ראה ספרו של פרופ' שילה (שם) עמוד 270.
- 14
- 15 52. כידוע, הציעה הפסיקה, בהלכת - - (ע"א 5185/93 היועמ"ש נ' מרום פ"ד מ"ט (1)(331)
- 16 ארבעה מבחנים המהווים מעין "נייר לקמוס" לבחינת השאלה האם הייתה או לא הייתה
- 17 השפעה בלתי הוגנת בעריכת הצוואה.
- 18
- 19 53. אבחן אפוא את התשתית הראייתית שהונחה בפני באספקלריה של מבחני הפסיקה.
- 20
- 21 53.1 מבחן ה"תלות והעצמאות".
- 22
- 23 בחינת התשתית הראייתית שהונחה בפני מצביעה על כך בבירור, שהמנוחה לא
- 24 הייתה "תלויה" מבחינה פיזית או מנטלית או קוגניטיבית בעת שערכה את הצוואה.
- 25 אמת נכון הדבר, כי בעת שהמנוחה ערכה את הצוואה היא הייתה מאושפזת בבית
- 26 חולים, אך הייתה צלולה וידעה היטב את רצונה. עו"ד דנה שמילוביץ', עורכת
- 27 הצוואה, הבהירה בחקירתה הנגדית **".. מי שהייתה הלקוחה שלי, היא המנוחה**
- 28 **בלבד".** (עמ' 47 לפרוטוקול, שורות 21-22).
- 29

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 5516-08-14

ת"ע 5539-08-14

תאריך: 07.03.17

בפני כבוד השופטת שפרה גליק

1 מבחן ה"תלות והסיוע" 53.2

2

3 המנוחה הייתה אישה עצמאית ואף דעתנית. אף עו"ד מסיקה שהעיד מטעם הנתבע,
4 העיד כי המנוחה ביקשה (באותה עת שנערכה צוואה ע"י עו"ד שמילוביץ', היא
5 הצוואה נשוא תיק זה) לערוך צוואה (ראה חקירתו הנגדית של העד בעמוד 23
6 לפרוטוקול). עו"ד מסיקה, אשר כאמור העיד לטובת הנתבע, תיאר את המנוחה
7 בעמוד 25 לפרוטוקול, שורה 15: "... האישה הייתה דעתנית וחכמה מאוד. מכיר
8 אותה שנים רבות...". גם עו"ד מסיקה היה אמור לפי עדותו, להגיע אל המנוחה
9 לבית החולים כדי להחתימה על הצוואה שהכין, כלומר בעניין זה אין מחלוקת - -
10 המגבלה הפיזית של היות המנוחה מאושפזת, היא לא הייתה "תלויה" באחרים. גם
11 הנתבע תיאר בחקירתו הנגדית (עמוד 34 לפרוטוקול) את המנוחה כ"אישה ליברלית
12 שנותנת לך לחיות...". מדבריו, ומהחיבה הרבה שתיאר בחקירתו, ניתן להיווכח
13 שהמדובר - - באישה עצמאית ובלתי תלויה!

14

15 מבחן קשרי המצווה עם אחרים. 53.3

16

17 אין ספק כי מן התשתית הראייתית עולה תמונה, לפיה המנוחה לא הייתה מבודדת,
18 כאמור לעיל הנתבע עצמו תיאר את המנוחה כאישה ליברלית, הוכח כי היא קיימה
19 קשרים חמים וטובים עם בני משפחתה ואחיותיה. האחיינית של המנוחה, גבי נ.מ.
20 (ע"ת מס' 5) סיפרה שהייתה בקשר עם המנוחה (ראה חקירתה הנגדית בעמוד 65
21 לפרוטוקול), סיפרה על דאגתה של המנוחה לילדיה ולנכדיה, ועל כך ש"תמיד היינו
22 נפגשים" (עמוד 65 לפרוטוקול).
23 נראה אפוא שגם לאור עדות הנתבע, המנוחה לא הייתה "מבודדת" וקיימה קשרים
24 עם בני משפחה ואחרים.

25

26 מבחן נסיבות עריכת הצוואה. 53.4

27

28 המנוחה ידעה מהי מחלתה, וידעה כי לא תאריך ימים. הוכח שרצתה לעשות
29 צוואה, מן העדויות ואף עלה כי גם כאשר הייתה קודם אצל עו"ד מסיקה עם

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 5516-08-14

ת"ע 5539-08-14

תאריך: 07.03.17

בפני כבוד השופטת שפרה גליק

1 הנתבע, תוך הצוואה היה בעקרון, דומה לצוואה שערכה עו"ד דנה שמילוביץ'. ראה
2 בעניין זה עדות בתה של המנוחה בעמוד 67 לפרוטוקול, שורות 2-3, שם אמרה כך:
3 "... סוכם קודם כל על הנושא של הדירה, על הבית, שהיא רוצה שזה ילך לנכדים,
4 ומה שזכור לי, אז זה הנושא של הדירה".
5 מעדותה של הבת עלה כי עריכת הצוואה בפני עו"ד דנה שמילוביץ' היה רצונה של ה
6 מנוחה, ולא של הילדים. העדה אמרה בעניין זה כך (עמוד 67 לפרוטוקול):
7 "... אנחנו לא דאגנו, אמא רצתה, היא דיברה עם דנה בטלפון, היא רצתה לעשות
8 את הצוואה, ועו"ד מסיקה, בכלל, הוא כתב טיוטה, וקודם כל אני ואחי היינו
9 ואמא שלי ז"ל, והכל היה כתוב שם, זה לא כאילו שהוא זימן את אמא שלי בואי
10 לחתום או לעשות, אמא שלי שקלה את זה ברצון כובד מאוד...".
11
12 הדברים גם נתמכו ע"י עו"ד מסיקה, אשר העיד כי לקראת סוף 2013, ביקשה
13 המנוחה לערוך צוואה כי חלתה, לדבריו ערך צוואה שהיה אמור להחתים את
14 המנוחה עליה בבית החולים, אך בסופו של דבר התבטל העניין ע"י בנה של המנוחה,
15 מר א.ג. לדברי הנתבע כי עם המנוחה בפגישה אצלו ב- 07.10.13 (עמוד 23
16 לפרוטוקול). עיון בטיטת הצוואה שסומנה כמוצג בימ"ש/1 מצביע על הדמיון בין
17 שתי הצוואות.
18
19 אזכיר שהנתבע עצמו בעמוד 35 לפרוטוקול הבהיר, כי משנודע למנוחה על מחלתה,
20 רצתה להסדיר את כל נושאי הרכוש שלה – כך שנסירות עריכת הצוואה וגם תוכנה
21 מצביעים אף הם על צלילות דעתה של המנוחה.
22
23 אציין עוד שבניגוד לדברי הנתבע בעדותו, גיסתה של המנוחה, אחייניתה ובתה,
24 הצביעו על מערכת יחסים עכורה של הנתבע והמנוחה, ובין היתר על כך שהנתבע
25 והיא נפרדו לתקופה, שהנתבע טס עם חבריו לתאילנד, והבת אף תיארה סצנה קשה
26 בהתנהגות הנתבע כלפיה.
27

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 5516-08-14

ת"ע 5539-08-14

תאריך: 07.03.17

בפני כבוד השופטת שפרה גליק

- 1 בנסיבות אלה, ומשהנתבע והמנוחה חיו בהפרדת רכוש ביניהם, אין רבותא בנוסח
2 הצוואה ובעובדה שהרכוש העיקרי צווה לילדי המנוחה. הנתבע קיבל רשות
3 להתגורר בדירה ל- 12 חודש, ויכול היה לפדות את ביטוח החיים של המנוחה.
4 גם תנאי עריכת הצוואה, מצביעים על כך שהמנוחה לא הייתה נתונה להשפעה בלתי
5 הוגנת.
6
7 אין בידי לקבל גם את טענות הנתבע בסיכומיו, כי לא הוכח שהמנוחה יזמה את
8 הצוואה, עו"ד שמילוביץ' אמרה בחקירתה הנגדית, כי המנוחה יזמה את עריכת
9 הצוואה ואף אמרה לה זאת כאשר התקשרה בעקבות הייעוץ לשינוי המוטבים
10 בפוליסת הביטוח (עמוד 48 לפרוטוקול), וכך העידה, כי המנוחה היא ששילמה את
11 שכר טרחתה (עמוד 47 לפרוטוקול).
12
13 54. מכל מבחני הפסיקה באשר להשפעה בלתי הוגנת, ניכר שלא הייתה כל השפעה בלתי הוגנת,
14 מצד הנתבע ואחותה של המנוחה.
15
16 55. ואולם לא רק ממבחני הפסיקה, ניכר שלא הייתה השפעה בלתי הוגנת אלא מכל מכלול
17 הנסיבות כפי שאלה עלו בפני באשר למנוחה. המנוחה הייתה מעוניינת לערוך צוואה, היא
18 ככל הנראה קודם גילוי מחלתה, שקלה להתגרש מן הנתבע, והוכח שגם אחרי שהנתבע נסע
19 לתאילנד, היא התירה לו להתגורר בדירתה תמורת 500 ₪ לחודש, כך תצהירו של התובע
20 וכך הייתה עדות ת.ט (ראה חקירתה הנגדית, עמודים 42-43 לפרוטוקול) וכך גם העידה בת
21 המנוחה, הגב' ב. בעמוד 68 ובעמוד 72 לפרוטוקול. אציין כי הנתבע כפר בטענה ששולם 500
22 ₪ לחודש עבור מגוריו עם המנוחה, לאחר שובו מתאילנד וטען כי המדובר בהחזר הלוואה
23 שהמנוחה נטלה ממקום עבודתה כדי שיוכל לקנות - - (ראה חקירת הנתבע בעמוד 35
24 לפרוטוקול).
25 ההבדל היחידי כמעט בין בימ"ש/1 לבימ"ש/2 (טיוטת הצוואה שערך עו"ד מסיקה לעומת
26 הצוואה נשוא תיק זה) הוא הזכות למונית ציבורית שבטיוטה לכאורה צוותה לנתבע
27 ובצוואה אין כך פני הדברים.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 5516-08-14

ת"ע 5539-08-14

תאריך: 07.03.17

בפני כבוד השופטת שפרה גליק

1 מן השוני הלא מהותי הזה, גם ניתן ללמוד על העדר השפעה בלתי הוגנת ומשנה תוקף יש
2 לדברים אלה כאשר הנתבע הודה בחקירתו הנגדית שלו ולמנוחה היה הסכם ממון שבו
3 סוכם על הפרדה רכושית (ראה חקירתו הנגדית של הנתבע בעמוד 34 לפרוטוקול).
4
5 סיכמו של ראש פרק זה: הנתבע לא הוכיח כי הצוואה נחתמה בהשפעה בלתי הוגנת ואילו
6 התובע הרים הנטל המושט עליו כדי להוכיח העדרה של השפעה בלתי הוגנת.
7
8
9
10

הטענה כי תנאי הצוואה היו בלתי סבירים.

11
12
13 .57 המנוחה ציוותה לנתבע בצוואתה, את כספי ביטוח החיים שלה, ונתנה לו רשות להתגורר
14 בדירה למשך 12 חודש, וכן ציוותה לנתבע את תכולת הדירה.
15 לילדיה, ציוותה המנוחה את דירתה.
16
17 .58 בהתחשב בעובדה כי המנוחה והנתבע היו נשואים בפרק ב' של חייהם (כלומר בנישואים
18 שניים) אין לומר כי תנאי הצוואה היו בלתי סבירים.
19 גם הנתבע בעצמו הודה כי תנאי הצוואה הם סבירים, אביא דבריו כלשונם (בעמוד 35
20 לפרוטוקול):
21

22 "ש. אני ארצה להבין למה אתה מתנגד לצוואה, היא נותנת את

23 הדירה לשני הילדים מהנישואין הראשונים, מה מפריע לך?

24 ת. לא מפריע לי.

25 ש. גרת שנה בבית, קיבלת כספי ביטוח חיים, מה שנשאר זה

26 הדירה להעביר לשני הילדים שלה מנישואיה הראשונים.

27 ת. אני אסביר לבית המשפט, אני ואשתי, אנחנו כל הזמן היינו

28 יודעים לשתף אחד את השני בעשייה שלנו, בקניות שלנו,

29 בילדים, באיך לתת ומה לתת, מה לעשות ואיך, באמת עשינו

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 5516-08-14

ת"ע 5539-08-14

תאריך: 07.03.17

בפני כבוד השופטת שפרה גליק

1 הכל בהבנה משותפת ודעה משותפת. היא עזרה לי ואני לה. גם
2 כשחלתה, זו הייתה מכה שנפלה על שנינו ועל כל המשפחה,
3 אבל היא הבינה שמשוהו לא בסדר עם הבדיקות שהיו, לא ממש
4 אמרו לה שיש לך חודשיים לחיות, אבל היא הבינה שהמצב לא
5 טוב, אז אחרי שבוע מאז שהתגלתה המחלה והשתחררנו
6 הביתה מבית החולים, היא רצתה לסדר הכל, שלא יהיו מריבות
7 במשפחה, אז היא ביקשה שנלך לבנק וניתן לילדים יפוי כוח
8 בחשבון, שיוכלו למשוך כספים והכל.

שאלות בית המשפט:

9 ש. מה לא בסדר בכך שהדירה תעבור לילדים שלה?
10 ת. החתימה את הילדים על יפוי כוח בבנק, ביקשה ללכת למסיקה
11 לערוך את הצוואה, ביקשה לסדר את כל הדברים שהכל יהיה
12 מסודר כמו שצריך. מבחינת הבית, זה היה הבית שלה, היה
13 רכוש שלה ושלי ורכוש משותף..."
14
15

16 ועוד בהמשך – לאחר שהנתבע מעומת אל הפרדת הרכוש שבינו לבין המנוחה הוא השיב
17 (עמוד 35 שורות 39-40) " .. אני קודם כל לא מתפלא על מה שיש בצוואה...".

18
19 59. ציינתי כבר בפסק דיני שטיוטת הצוואה שערך עו"ד מסיקה (סומנה כמוצג בימ"ש/1) דומה
20 מאוד לצוואה שבפני – גם מכאן משתמעת המסקנה, שאין כל בסיס לטענה לפיה כביכול
21 תנאי הצוואה היו בלתי סבירים, ולכן יש לבטל הצוואה.

22
23 60. אני דוחה אפוא הטענה כי תנאי הצוואה היו בלתי סבירים.

כללי.

24
25
26
27 61. התרשמתי מן הנתבע הייתה כי הוא התרעם בעיקר על כך שהמנוחה החליטה למשוך פיצויי
28 פיטורין ולא לאפשר לו לקבל את הפנסיה שלה אחרי מותה, אך לנושא זה (הנדון בנפרד ככל
29 שהבנתני) אין קשר לצוואה שלפני.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 5516-08-14

ת"ע 5539-08-14

תאריך: 07.03.17

בפני כבוד השופטת שפרה גליק

- 1
- 2 .62 בסופו של דבר, הנתבע לא הרים את הנטל המושת עליו להוכיח, זיוף, אי כשרות או השפעה
- 3 בלתי הוגנת, בעוד התובע הוכיח העדרה של השפעה בלתי הוגנת, כשרותה של המנוחה
- 4 לצוות וכי הצוואה מקורית ואותנטית.
- 5
- 6 .63 אני דוחה אפוא את ההתנגדות ומקבלת התביעה לצו קיום צוואה.
- 7
- 8 .64 בהתחשב בהסכם שכר הטרחה שצורף, אני פוסקת לתובע את הוצאותיו ושכ"ט עו"ד עפ"י
- 9 הוצאות ריאליות (שהן סבירות בעיניי) בסך 40,000 ₪, בהן יישא הנתבע. לעניין פסיקת
- 10 הוצאות ריאליות ראה ע"א 2617/00 - (שותפות מוגבלת) נ' הועדה המקומית לתכנון
- 11 ולבניה נצרת עלית, פ"ד סי' 600(1).
- 12
- 13 .65 בא כוח התובע יוכל להגיש פסיקתא מתאימה ערוכה לפי התקנות לחתימתי.
- 14
- 15 .66 ניתן לפרסם בהשמטת שמות הצדדים.
- 16
- 17
- 18
- 19 ניתן היום, ט' אדר תשע"ז, 07 מרץ 2017, בהעדר הצדדים.
- 20

21
22

שפרה גליק, שופטת